

CAPITOLUL AL ZECELEA

SFÎNTUL STRĂBUN ISAAC ȘI COPIII DĂRUIȚI LUI DE DUMNEZEU

Vom vedea îndată cum s-a împlinit făgăduiala domnului cu privire la „marea înmulțire” a urmașilor lui Avraam. După moartea Sarei și înainte de a se căsători cu Chetura, patriarhul s-a îndeletnicit cu rostuirea fiului său preferat. Acest eveniment, extrem de important pentru cercetările evlavioase și pentru educația religioasă și morală, este descris în cap. al XXIV-lea al cărții „Facerea”.

Nahor, fratele lui Avraam, se căsătorise cu nepoata sa, Milca (Facerea, XI, 29). Acestui domn Nahor nu-i plăcea să rătăcească prin pustiu, ca fratelui său, și s-a sălășluit în roditoarea Mesopotamie. Acolo Milca i-a născut opt feciori. Dar cum acești opt plozi nu-i erau de ajuns, și-a luat și o țiitoare, pe nume Reuma, care i-a mai adus patru fii (Facerea, XXII, 20—24). La rîndul lor, acești copii s-au înmulțit. Unuia dintre ei, Betuel, i s-au născut Laban și Rebeca. Celei din urmă i-a fost dat să devină mai tîrziu, din mila lui dumnezeu, doamna Isaac.

Într-o bună dimineață, bătrînul Avraam a chemat la sine pe starostele slugilor sale, care era totodată și administratorul principal al întregii sale averi. Cartea „Facerea” îi spune numai o dată pe nume, Eliezer, iar mai departe îl numește pur și simplu „rob”. Iată ce i-a spus Avraam „robului” : „Pune mîna ta sub coapsa mea și jură-mi pe domnul dumnezeul cerului și dumnezeul pămîntului cum că nu-i vei lua femeie fiului meu dintre fiicele canaaniților, în mijlocul cărora sălășluiesc, ci te vei duce în țara mea, la neamurile mele, și că de acolo peți-vei femeie fiului meu Isaac !” (Facerea, XXI V, 2-4).

Eliezer și Rebeca

Comentatorii sceptici s-au distrat mult pe seama acestui ritual al jurământului. Într-adevăr, textul ebraic vechi al acestei părți din Biblie spune fără ocol : „la în mîna ta organele mele genitale”, învățații etnografi explica acest lucru prin faptul că organele genitale bărbătești erau în mare cinste nu numai datorită ritualului tăierii împrejur, care le lega de Dumnezeu, ci și pentru motivul că ele, ca izvor al înmulțirii seminției omenești și cheazășie a binecuvîntării dumnezeiești, erau un semn al forței, al puterii. Oricît de ciudat ar părea acest ritual al jurământului, trebuie să ne ploconim cu respect în fața lui, pentru că nu putem să ne îndoim că toate acestea au fost dictate de „sfîntul duh”.

De fiecare dată cînd în edițiile moderne ale Bibliei se întîlnește cuvîntul „coapsă”, el trebuie înțeles în sens alegoric. Astfel, citind că unul dintre conducători a ieșit din „coapsa” sau din seminția lui Iuda, avem de-a face cu o denaturare intenționată a

textului, căci copiii nu se nasc din „coapsă”. În afară de aceasta, după cum am observat în repetate rînduri, „porumbelul divin” nu se sfiește niciodată să spună lucrurilor pe adevăratul lor nume, oricît de tari ar fi cuvintele la care trebuie să recurgă.

„Și robul a pus mîna sa sub coapsa lui Avraam, stăpînul său, și s-a jurat în pricina aceasta” (Facerea, XXIV, 9).

După aceasta, luînd zece cămile, el a plecat în Mesopotamia. Avea ceva de mers !

Cînd Eliezer a ajuns aproape de cetatea în care socotea să găsească pe rudele stăpînului său, era istovit de oboseală și de sete. Din fericire, a întîlnit o brunetă drăgălașă care se ducea la o fîntînă de dincolo de porțile cetății. Această tînără amabilă i-a venit în ajutor lui Eliezer și i-a dat să bea și lui, și cămilelor lui. Acum e rîndul nostru să ne înduioșăm de providența divină : bruneta cu pricina nu era alta decît Rebeca, fiica lui Betuel, nepoata lui Avraam. După ce i-a dăruit un inel de aur și două brățări, Eliezer s-a informat cu cine „are onoarea”. Cînd a auzit cine este, Eliezer a rămas buimac ! Rebeca l-a condus acasă și i-a făcut cunoștință cu tatăl și cu frații ei. Administratorul lui Avraam le-a explicat că a săvîrșit lunga lui călătorie cu scopul de a găsi în Mesopotamia o soață pentru Isaac. Bineînțeles, Betuel și Laban au exclamat:

— Aici se vede mîna domnului! Fie ca Rebeca să plece cît mai curînd cu tine și să devină soața fiului stăpînului tău.

Eliezer, bucuros că a îndeplinit atît de repede și de ușor însărcinarea primită, i-a dat Rebecăi inele de aur și veșminte bogate ; totodată a umplut de daruri pe frații ei și pe maică-sa. Mama fetei voise să amîne plecarea cu vreo zece zile, dar Rebeca a declarat că se grăbește și că dorește să ajungă cît mai curînd la logodnicul ei necunoscut. E greu, firește, să admitem că Eliezer ar fi avut asupra sa o fotografie a tînărului Isaac. Cu toate acestea, cît ai bate din palme Rebeca s-a îndrăgostit de el pînă peste cap. La rîndul său, Isaac, deși nu știa ce soață îi va aduce Eliezer, și în genere nu știa dacă-i va aduce o soață, era nespus de îndrăgostit : zi și noapte

stătea la drumul mare în așteptarea caravanei. Ne putem închipui ce bucurie pe capul lui când, într-o bună dimineață, Eliezer s-a înapoiat, și nu cu mâinile goale. Administratorul a prezentat un raport complet asupra călătoriei sale, iar tinerii s-au aruncat unul în brațele celuilalt.

„Și Isaac a dus-o pe Rebeca în cortul Sarei, maică-sa ; și a luat-o pe Rebeca și a fost femeia lui și a iubit-o. Și astfel s-a mîngîiat Isaac după moartea maicii sale" (Facerea, XXIV, 67).

La început, toată sîrguința și toate eforturile prea-dreptului Isaac se pierdeau în zadar : el nu izbutea să devină tată atît de repede cum ar fi dorit-o. Aceasta a fost de ajuns pentru ca, în cartea „Facerea”, Rebeca să fie învinuită de sterpiciune. Întotdeauna femeile sînt vinovate !

„Și s-a rugat Isaac domnului pentru femeia sa, căci era stearpă, și domnul i-a ascultat rugăciunea lui, și Rebeca, femeia lui, a zămislit" (Facerea, XXV, 21).

Intre noi fie vorba, dumnezeu, pe cît se vede, făcea fașoane, căci oare nu el îi făgăduise lui Avraam nenumărați urmași ? Și oare nu providența i-o alesese pe Rebeca de soție fiului lui Avraam ? De aici reiese că dumnezeu nu putea să-i fi dat lui Isaac o soție stearpă fără a-și fi călcat cuvîntul. Dacă el „a închis pîntecele” și acestei nefericite, tot el îl va deschide, silindu-l mai întîi să se chinuiască puțintel și pe urmașul lui Avraam, favoritul său întreținut.

Totuși au fost și complicații : „Dar pruncii se împungeau în pîntecele ei și ea a zis : «Dacă e așa, de ce mi-a mai venit această sarcină ?» Și s-a dus să caute răspuns la domnul" (Facerea, XXV, 22).

„Sfîntul" autor a uitat să arate unde anume s-a dus Rebeca să stea de vorbă cu domnul. „Sfînta sfintelor", o despărțitură a templului asemănătoare altarului din bisericile creștine, nu fusese încă inventată. Pînă acum dumnezeu apărea unde voia și cînd voia. Pe pămînt nu existau filiale ale birourilor lui cerești. Cu toate acestea, Rebeca a izbutit să-l întrebe pe dumnezeu și el nu a pregetat s-o lămurească :

„Două neamuri sînt în pîntecele tău și două popoare despărți-se-vor chiar din măruntaiele tale ; și unul din cele două popoare va fi mai zdravăn decît celălalt, iar cel mai mare va sluji celui mai mic !" (Facerea, XXV, 23).

În cele din urmă a venit momentul nașterii. Rebeca a simțit, firește, dureri drept pedeapsă pentru lăcomia Evei.

„Iar cînd s-a împlinit sorocul să nască, iată că avea în pîntece doi gemeni. Și a ieșit cel dintîi — roșcat, păros peste tot ca un cojoc ; și i-au pus numele Esau. Și după aceea a ieșit fratele său, care se ținea cu mîna de călcîiul lui Esau, și i-au pus numele Iacob. Iar Isaac era în vîrstă de cincizeci de ani cînd Rebeca i-a născut acești copii" (Facerea, XXV, 24—26).

Foarte rar se întîmplă ca un copil, cînd se naște, să se țină cu mîna de călcîiul celuilalt. Atît de rar, încît acesta este pînă acum singurul caz cunoscut. Dar dacă asemenea lucruri nu se mai întîmplaseră niciodată și nicăieri, nu trebuie să tragem concluzia că nu se puteau întîmplă pe acea vreme. Aceste capricii ale domnului nu reprezintă mare lucru în comparație cu minunile pe care le vom întîlni mai departe.

Esau a fost declarat copilul cel mai mare. Se știe că, în unele cazuri juridice complicate, se stabilește că primul născut dintre gemeni este cel care apare pe lume al doilea. În sprijinul acestei soluții se aduce următorul argument : cel care a fost conceput primul trebuie, în mod firesc, să ocupe un loc mai îndepărtat în pîntecele mamei. Prin urmare, Iacob trebuia socotit cel mai mare. Dar acești copii se bătuseră atîta în pîntecele mamei, încît, probabil, își schimbaseră nu o singură dată locurile !

Nimănui nu i-a dat prin cap să rezolve problema prin tragere la sorți. Au găsit că e mult mai simplu să fie socotit ca întîiul-născut acela care a văzut primul lumina zilei. De altfel, în scurt timp, Iacob i-a smuls lui Esau dreptul de întîi-născut.

„Și pruncii s-au făcut mari ; și a fost Esau meșter vînător, un răscolitor al cîmpiei, pe cînd Iacob a fost om pașnic, locuitor în corturi. Ci Isaac iubea pe Esau fiindcă-i plăcea vînatul, iar Rebeca iubea mai mult pe Iacob.

Într-o zi, pe cînd Iacob își fierbea o fiertură, Esau a venit de pe cîmp sfîrșit de oboseală.

Atunci Esau a zis lui Iacob : «Dă-mi să mînc, te rog, din această fiertură roșcată, căci sînt sfîrșit de oboseală !». Pentru aceea s-a numit el Edom.

Dar Iacob a răsuns : «Vinde-mi astăzi mie dreptul tău de întîi-născut».

Esau i-a răsuns : «Iată, sînt gata să mor, căci la ce-mi folosește acest drept de întîi-născut?».

I-a zis Iacob : «Fă-mi astăzi jurămînt !». Și el s-a jurat și și-a vîndut dreptul său de întîi-născut lui Iacob.

Atunci Iacob i-a dat lui Esau pîine și fiertură de linte. Și el a mîncat și a băut și apoi s-a sculat și a plecat. Astfel a disprețuit Esau dreptul său de întîi-născut" (Facerea, XXV, 27—34).

Nu ne vom opri asupra ciudăteniei acestui soi de dispută într-o epocă în care nu exista dreptul primului născut : abia mult mai tîrziu „dumnezeu a poruncit" ca fiul cel mai mare să primească o parte dublă din moștenire. Trebuie însă să subliniem cît de josnică a fost comportarea lui Iacob : potrivit textului „sfînt", Esau murea de foame și Iacob pur și simplu a abuzat de situația grea în care se găsea fratele său. Purtarea aceasta nu are nici o justificare. De altfel, însuși numele de Iacob înseamnă „cel care a înșelat". Pe cît se vede el și-a meritat din plin numele, căci, într-adevăr, i-a dat la cap lui Esau ca să-i ia locul. Iacob nu s-a mulțumit să-și vîndă atît de scump fiertura de linte : ca un tîlhar, care caută să stoarcă de la victima sa prețul de răscumpărare, el smulge de la fratele său de sînge jurămîntul că acesta renunță la drepturile sale ; el îl ruinează pentru un blid de linte. Dar acesta nu este singurul rău pe care i-l va face. Și iată că tîrgul acesta, în urma căruia flămîndul a fost înșelat în chip atît de cinic, această tranzacție nulă în sine, această renunțare pe care orice tribunal ar anula-o ca fiind obținută prin șantaj, a fost aprobată de Dumnezeu, de Dumnezeu!

dreptății, ocrotitorul celor slabi și răzbunătorul celor asupriți. El l-a recunoscut pe Iacob ca deținător legitim al faimoaselor drepturi de întâi-născut și a aprobat ruinarea lui Esau.

După cîtva timp, Isaac s-a dovedit un fiu vrednic al lui Avraam, continuatorul „tradițiilor pioase” ale „prea-dreptului” ales al lui Dumnezeu.

În țară a izbucnit foametea și Isaac a plecat în Gherar, unde, oricît ar para de ciudat, continua să domnească același Abimelec pe care Biblia, nu se știe de ce, îl numește deodată rege al filistenilor. Evident, Dumnezeu ar fi putut să dea lui Isaac și familiei lui pîine, dar a preferat să-i ofere numai o apariție a sa, în timpul căreia l-a tratat cu o cuvîntare asemănătoare acelorora cu care îl tratase în repetate rînduri pe Avraam : „Și voi înmulți seminția ta ca stelele cerului și voi da seminției tale toate aceste locuri și se vor binecuvînta întru seminția ta toate noroadele pămîntului”. Intr-un cuvînt, același cîntec vechi și cunoscut! „Deci Isaac a locuit în Gherar. Și l-au întrebat oamenii din partea locului despre femeia sa, însă el a răspuns : «Ea este sora mea».

Iar după ce a petrecut el acolo zile îndelungate, Abimelec, regele filistenilor, s-a uitat afară pe fereastră și iată că Isaac mîngîia pe Rebeca, soția sa.

Atunci Abimelec a chemat pe Isaac și i-a zis : «Fără îndoială, ea este soția ta, atunci de ce mi-a spus : ea este sora mea ?» Dar Isaac i-a răspuns : «Fiindcă m-am gîndit ca nu cumva să fiu ucis din pricina ei».

Atunci i-a zis Abimelec : «De ce ne-ai făcut una ca aceasta? Puțin ar fi lipsit ca vreunul din popor să se culce cu femeia ta și ar fi adus peste noi o vină grea !»

Atunci Abimelec a dat întregului popor porunca aceasta : «Oricine se va atinge de omul acesta și de femeia lui va fi pedepsit cu moartea»" (Facerea, XXVI, 4, 6—11).

Vedem deci că Abimelec nu a uitat minunea cu pîntecele „închise”, deși de la întîmplarea cu Sara se scurseseră aproape 80 de ani. Este însă destul de ciudat că Biblia, deși subliniază că filistenii îi venerau pe zeii lor și nu pe Dumnezeul lui Avraam

și al lui Isaac, afirmă totuși că regele lor păgîn recunoștea pe dumnezeul evreilor și sfințenia poruncilor lui. Ce încurcătură mai e și asta ? „Și Isaac a semănat în ținutul acela și a scos în acel an de o sută de ori mai mult, fiindcă domnul îl binecuvântase" (Facerea, XXVI, 12).

Și așa e prea de tot că Isaac a putut să semene într-o țară în care nu stăpînea nici o palmă de pămînt. Dar dacă ne amintim că ținutul Gherar e un pustiu în care nu există nimic în afară de nisip și pietre, „minunea" ne apare ca fiind și mai mare : să obții pe nisip o recoltă „de o sută de ori mai mare" decît ceea ce ai însămîntat! Cele mai roditoare pămînturi din lume dau arareori chiar și o recoltă de douăzeci și cinci de ori mai mare decît cantitatea de grăunțe însămîntată. Nimic de zis : lui Isaac îi mergea din plin ! Biblia spune că s-a îmbogățit repede. Cu asemenea recolte nici nu-i de mirare !

Filistenii au început să-l pizmuiască pe „sfîntul străbun" și au înfundat cu pietre toate fîntînile săpate odinioară de Avraam. S-au iscat certuri și Abimelec l-a rugat pe Isaac să-și ia tălpășița. Acesta a plecat, s-a sălășluit în vale și a săpat din nou fîntînile pe care le săpase tatăl său. Noi certuri, o nouă înfățișare a lui dumnezeu, care i-a dat curaj lui Isaac ; un nou tratat de pace cu Abimelec, în sfîrșit, un chef strașnic. Cititorul înțelege că îl scutim de amănunte plictisitoare, deși ele sînt, bineînțeles, „sfinte".

Cît despre Esau, cînd a fost în vîrstă de 40 de ani, „și-a luat de soție pe Ludita, fiica lui Beerî Heteul, și pe Basemat, fiica lui Elon Heteul" (Facerea, XXVI, 34—35).